

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Oppivelvollisuuden laajentaminen - ohjaus- ja valvontavastuu

Opetus- ja kulttuuriministeriön
webinaari 10.3.2021

Piritta Sirvio, hallitusneuvos
Opetus- ja kulttuuriministeriö

 Oppivelvollisuuden
laajentaminen

Hakeutumisvelvollisuus ja sen ohjaus- ja valvontavastuu (10 §)

- Hakeutumisvelvollisuus perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen
 - 9. luokan keväällä
 - nivelvaiheen koulutuksen päättyessä
 - muutoin, jos ilman opiskelupaikkaa (esim. keskeyttänyt opinnot)
- Perusopetuksen ja nivelvaiheen koulutuksen järjestäjällä hakeutumisvelvoitteen ohjaus- ja valvontavastuu
- Ohjaus- ja valvontavastuu asuinkunnalla, jos ilman opiskelupaikkaa
 - perusopetuksen kotiopetuksessa olevat
 - Suomeen juuri muuttaneet nuoret, jotka eivät vielä koulutuksen piirissä

Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy

- Perusopetuksen ja nivelvaiheen koulutuksen järjestäjän hakeutumisvelvoitteen ohjaus- ja valvontavastuu päättyy (11 §)
 - kun oppivelvollinen aloittanut jatko-opinnoissa (pelkkä opiskelupaikan saaminen tai vastaanottaminen ei riitä)
 - elokuun loppupuolella vuosittain päätettävänä oppivelvollisuuden ”tarkistuspäivänä”
 - kuukauden kuluttua opintojen päättymisestä, jos perusopetus tai nivelvaiheen koulutus päättyy muuna ajankohtana kuin kevätlukukauden lopussa
- Ilmoitus oppivelvollisen asuinkunnalle, jos oppivelvollinen ohjaus- ja valvontavastuun päättyessä ilman opiskelupaikkaa (ei ole aloittanut opintoja)

Toisen asteen koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu (12 §)

- Ohjaus- ja valvontavastuu alkaa
 - oppivelvollinen on aloittanut opintonsa = aloittamistieto Koski-tietovarannossa
- Ohjaus- ja valvontavastuu päättyy
 - oppivelvollisen opiskeluoikeus päättyy (katsotaan eronneeksi tai muutoin menettää opiskeluoikeuden)
 - jos aloittanut uudet opinnot -> vastuu siirtyy uudelle koulutuksen järjestäjälle
 - jos ei uutta opiskelupaikkaa -> ilmoitus asuinkunnalle
 - oppivelvollisuus päättyy 18 ikävuoden täyttämiseen

Opintojen edistymisen seuranta

- Opintojen on edistytävä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan
 - ei tarkkoja opinto- tai osaamispisterajoja
- Jos opinnoissa edistyminen puutteellista
 - ilmoitettava huoltajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti
 - selvitettävä oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys
 - tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveystalvet, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut)

Jos oppivelvollinen aikeissa keskeyttää opintonsa

- Selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä tai hakeutua muuhun koulutukseen
 - esim. työpajatoiminta oppimisympäristönä
 - tarvittaessa vaihtoehdot selvitetään yhteistyössä toisen koulutuksen järjestäjän kanssa
- Selvitettävä oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys
- Tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (sosiaali- ja terveysterveyst, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut)

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen (7 §)

- Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi
 1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
 2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi (käytännössä vanhempainrahakausi)
 3. vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos oppivelvollinen osallistuu oppivelvollisuuden suorittamista vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai hänen muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuutta ulkomailla oleskelun aikana
 4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi
- Oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan keskeyttää toistaiseksi, jos 1. kohdassa tarkoitettu este on luonteeltaan pysyvä

Keskeyttämis päätös

- Oppivelvollisuuden keskeyttämistä koskeva päätös tehdään aina oppivelvollisen tai hänen huoltajansa/laillisen edustajansa **hakemuksesta**
- Ennen päätöksen tekemistä tulee selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen 1. ja 4. kohdassa (sairaus/vamma, vaikea elämäntilanne) tarkoitetuissa tilanteissa mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla
- Keskeyttämisestä päättää
 - koulutuksen järjestäjä
 - asuinkunta, jos oppivelvollinen ei ole minkään opetuksen/koulutuksen järjestäjän opiskelija
- Oppivelvollisuuslain säännös korvaa oppivelvollisten osalta säännökset opiskeluoikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä (LukioL 23 §, AKL 96 §)

Oppivelvollisen eronneeksi katsominen (13 §)

- Oma eroamisilmoitus
 - oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi oman ilmoituksen perusteella **vain silloin**, jos oppivelvollinen on aloittanut uudet opinnot
- ”Opiskelijaa ei näy”
 - huom. lakimuutos kuukauden määräaika lukiolaki ja laki ammatillisesta koulutuksesta
 - ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koskevan päätöksen tekemistä **selvitettävä**, onko oppivelvollinen aloittanut uudet opinnot (rekisteritiedot tai pyydetään tieto opiskelijalta itseltään)
 - jos ei aloittanut uusia opintoja > päätös eronneeksi katsomisesta > ilmoitus asuinkunnalle

Opintojen laiminlyönti lukiolaki 24 §

- Opiskeluoikeutensa menettää myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.
 - Oppivelvollisen katsotaan menettäneen opiskeluoikeutensa **viimeistään kuukauden kuluessa** siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut opetukseen.
 - Ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulee **ilmoittaa** oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei osallistu opetukseen.

Opintojen laiminlyönti ammatillinen koulutus (AKL 97 §)

- Opiskelija katsotaan eronneeksi, jos on ilmeistä, että hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen ja näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen eikä hän ole esittänyt poissaololleen perusteltua syytä.
 - Oppivelvollinen katsotaan eronneeksi **viimeistään kuukauden kuluessa** siitä, kun hän on viimeisen kerran osallistunut henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen taikka näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen.
 - Ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjän tulee **ilmoittaa** oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei osallistu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen taikka näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen.

Oppivelvollisen määräaikainen erottaminen (8 §)

- Oppivelvollinen voidaan kurinpitotoimena erottaa määräaikaisesti enintään **3 kk** ajaksi (LukioL 41 §, AKL 85 §)
 - muut kuin oppivelvolliset enintään 1 vuoden ajaksi
- Koulutuksen järjestäjän tulee yhdessä oppivelvollisen ja huoltajan kanssa laatia **suunnitelma** oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana
 - oppivelvollisen tulee suunnitelman mukaisesti edistää opintojaan itsenäisesti tai muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa tai työpaikalla
 - oikeus saada sellaista **opetusta ja ohjausta**, joka mahdollistaa opintojen etenemisen suunnitelman mukaisesti
 - oikeus **opiskeluhuollon palveluihin**
- Oppivelvollinen opiskelija ilmoitetaan määräaikaisen erottamisen aikana **rahoituksen** perusteeksi

Asuinkunta

- Mikä on asuinkunta?
 - tosiasiallinen asuinkunta, voi jossain tilanteissa olla eri kuin kotikunta (esim. oppilaitokseen ilmoitetut osoitetiedot)
 - kotikunta, jos ei muuta selvitystä
- Mikä tahoo asuinkunnassa vastuussa?
 - oppivelvollisuuslaissa ei määritellä, mikä tahoo asuinkunnassa vastaa oppivelvollisuuslaissa tarkoitetuista ohjaus- ja valvontatehtävistä
 - kukin kunta päättää itse, miten ohjaus ja valvonta kunnassa järjestetään

Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu (14 §)

- Alkaa, kun oppivelvollisen asuinkunnalle on tehty oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu ilmoitus vailla opiskelupaikkaa olevasta tai opintonsa keskeyttäneestä oppivelvollisesta
- Päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut koulutuksessa
 - ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy koulutuksen järjestäjälle
- Lisäksi aina viimesijainen vastuu, jos ei ole säädetty muun tahon tehtäväksi
 - perusopetuksen kotiopetuksessa olevat
 - Suomeen juuri muuttaneet nuoret, jotka eivät vielä koulutuksen piirissä

Asuinkunnan tehtävät

- Nuoren kokonaistilanteen ja tuen tarpeen selvittäminen
 - yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa
- Ohjataan
 - hakeutumaan soveltuvaan koulutukseen
 - tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin
 - tarvittaessa hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä (jos ei koulukuntoinen)
- Opiskelupaikan osoittaminen (viimesijainen vaihtoehto)

Opiskelupaikan osoittaminen (15 §)

- Asuinkunnan tehtävä
- **Kahden kuukauden kuluttua** ilmoituksen saapumisesta
 - 2 kk aikaa tilanteen selvittämiseen ja vapaaseen hakeutumiseen
- Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa
 - lv. 2021-22 nykyiset nivelvaiheen koulutukset (26 §)
- Opiskelupaikka osoitetaan **lähimmästä soveltuvasta oppilaitoksesta**
 - asuinkunnalla ei koulutuksen järjestämisvelvollisuutta
 - voi olla toisen kunnan alueella sijaitseva oppilaitos (tuva-koulutuksen järjestämislupa)
 - asuinkunnan oma tuva-koulutus

TUVA-koulutuksen järjestäjäverkko

- **Tärkeää alueellisten toimintamallien rakentaminen!**
- TUVA-koulutuksen valtakunnallisen verkoston luominen (OKM:n järjestämisluvat)
 - nykyiset VALMA-luvat säilyvät
 - lukiokoulutuksen järjestäjien ja muiden uusien järjestäjien haettava TUVA-koulutuksen järjestämislupaa (haku keväällä 2021)
 - yksityiset perusopetuksen järjestäjät voivat järjestää TUVA-koulutusta lisäopetuksen järjestämisluvan perusteella 31.7.2025 saakka
 - kunnat voivat järjestää vapaaehtoisesti (ilman järjestämislupaa)

Velvollisuus ottaa vastaan osoitettu opiskelija

- Koulutuksen järjestäjän otettava vastaan sille osoitettu oppivelvollinen, jos TUVA/TELMA järjestämislupa
- Koulutuksen järjestäjää kuullaan ennen opiskelupaikan osoittamista
 - opiskelijan tuen tarve (vaativa erityinen tuki)
 - vapaiden opiskelupaikkojen tilanne

Tietojen luovuttaminen etsivälle nuorisotyölle

- Ilmoitusvelvollisuuksia koskeva sääntely muuttuu (Nuorisolaki 11 §)
- Jatkossa koulutuksen järjestäjän **on luovutettava tiedot muusta kuin oppivelvollisesta nuoresta**, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa
- Oppivelvollisen nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot **voidaan luovuttaa** nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten
 - opetuksen järjestäjä perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin
 - koulutuksen järjestäjä oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa

Etsivän nuorisotyön rooli

- K: Millainen tulee olemaan etsivän nuorisotyön rooli kunnissa, oppivelvollisuuden laajetessa?
- V: Oppivelvollisuuslaissa säädetty asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu on etsivästä nuorisotyöstä erillinen lakisääteinen tehtävä, jossa lain mukaan oppivelvollisen nuoren ja hänen huoltajansa on osallistuttava nuoren kokonaistilanteen selvittämiseen. Etsivä nuorisotyö voi kuitenkin toimia oppivelvollisen nuoren ja oppivelvollisuuden suorittamisen tukena. Etsivän nuorisotyön tehtävät tai tavoitteet eivät muutu nykyisestä ja etsivän nuorisotyön tehtävistä säädetään jatkossakin nuorisolaissa. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren suostumukseen ja on nuorelle vapaaehtoista.

Tietojensaanti (23 §) ohjaus- ja valvontavastuu

- Ohjaus- ja valvontavastuussa olevalla opetuksen/koulutuksen järjestäjällä ja kunnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi välttämättömät tiedot toiselta opetuksen/koulutuksen järjestäjältä tai kunnalta
 - oppivelvollisen hakeutumisesta
 - opiskelupaikan saamisesta ja vastaanottamisesta
 - opintojen aloittamisesta ja keskeyttämisestä sekä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä
- Käytännössä pääasiassa opiskelijavalintarekisteristä ja Koski-tietovarannosta

Tietojensaanti opiskelijan siirtyessä toiseen oppilaitokseen

- Oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen
 - aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen **koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät** tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle
 - käytännössä yleensä erityisen tuen tarpeeseen liittyviä tietoja
 - vastaavat tiedot on annettava myös uuden koulutuksen järjestäjän pyynnöstä

Rehtorin ja opettajan tiedonsaantioikeus

- Oppivelvollisen siirtymisen yhteydessä annettavien välttämättömien tietojen lisäksi
- Rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot **opiskelijahuoltotyöhön** osallistuvilta

Tutkinnon suorittaneen jatko-ohjaus (AKL 61 § 3 mom)

- Ammatillisen **perustutkinnon suorittaneella henkilöllä**,
 - jonka **tarkoituksena on hakeutua** tutkinnon suorittamisen jälkeen jatko-opintoihin, mutta
 - joka **ei ole saanut opiskelupaikkaa** tutkintoon johtavassa koulutuksessa,
 - **on oikeus saada** ohjausta jatko-opintoihin liittyvään hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin
 - **tutkinnon suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana.**
- Ohjauksesta vastaa se koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa tutkinto on suoritettu.
 - ohjaus opiskelijan aloitteesta
- Voimaan 1.8.2021 (koskee tämän jälkeen tutkinnon suorittavia)
- Vastaava säännös lukiolaki 25 § 4 mom (voimassa jo nyt)

Vaille perusopetuksen päättötodistusta jääneiden jatkokolku?

- K: Onko tarkoitus, että alueellisesti luodaan lasten perusopetuksen jälkeiset polut, jotta varmasti kaikki oppilaat pääsevät jatkamaan aikuisten perusopetuksessa? Voiko joku taho kieltäytyä ottamasta oppilaita esim. vieraasta kunnasta, jos on saanut järjestämisluvan?
- V: Juuri tämä on tarkoitus. Vaihtoehtoina on aikuisten perusopetus tai nivelvaiheen/tutkintotavoitteinen koulutus, jos arvioidaan olevan edellytykset koulutuksen suorittamiseen (opiskelijaksi ottamisen edellytysten mukaisesti). Opiskelijaksi ottamisessa on noudatettava yhdenvertaisia valintaperusteita, esim. oman kunnan alueella asuvia ei lain mukaan voi asettaa etusijalle.

Mitä tehdä, jos opinnot eivät vain suju?

- K: Millä perusteella lukion opiskelija voidaan erottaa, jos opinnot eivät suju? Mikä katsotaan opintojen etenemisen vähimmäismääräksi? Mitä jos lukio-opinnot eivät suju eikä opiskelija suostu hakeutumaan muualle? Mitä jos jossain periodissa opiskelijan kaikki opintojaksot keskeytyvät?
- V: Opintojen edistymiselle ei ole säädetty tarkkaa opintopistemäärää. Opiskeluoikeutensa menettää myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja. Jos opinnoissa edistyminen on puutteellista tai keskeyttämishuoli, annetaan tukitoimet ja ohjausta (siirtymisen toisiin opintoihin, muiden palveluiden tarve).

Hidas edistyminen

- K: Miten huomioidaan/käsitellään opiskelijat, jotka opiskelevat mielenterveys tms. syistä vain 1-3 kurssia jaksoa kohden. Eivät siis ole keskeyttäneet mutta eivät myöskään etene neljän vuoden tahdissa.
- V: Oppivelvollisuuslain mukaan opintojen on edistytävä opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opintojen edistymiselle ei ole säädetty tarkkaa opintopistemäärää. Lukiolain mukaan koulutuksen järjestäjä voi myöntää opiskelijalle sairauden, vamman tai muun erityisen syyn vuoksi lisää aikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Mistä lisätietoja?

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020)

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>

Hallituksen esitys HE 173/2020 vp

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_173+2020.aspx

OKM-nettisivut

<https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

UKK-palsta

<https://minedu.fi/kysymyksia-ja-vastauksia-oppivelvollisuudesta>

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET